

POLISH ABSTRACTS POLNISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

ABSTRAKTY

LÁSZLÓ ANTAL Z. (s. 3)

Wpływ zmian pojęcia czasu na procesy przyrostu naturalnego: W przeprowadzonych przez nas badaniach, po analizie najnowszych przemian, które nastąpiły w ostatnich latach w procesach przyrostu naturalnego, zajmujemy się jednym z jego aspektów – zmianą pojęcia czasu – na podstawie którego spróbujemy wytłumaczyć zjawiska społeczne, grożące w przyszłości krajom wysoko rozwiniętym. Badamy oddziaływanie różnic pojęć czasu na liczbę urodzin oraz na próby przedłużenia długości życia, jak również wpływy tych różnic na kształtowanie się piramidy wieku oraz przyszłości całego społeczeństwa. W krajach wysoko rozwiniętych pojęcie skończoności w odniesieniu do czasu - używając wyrażen występujących w dziele Tomasa Kuhna o paradygmacie – stało się „dominujące” i „panujące”. Ten wymiar czasu, oparty na racjonalnym światopoglądzie odgrywa szczególną rolę w zmniejszaniu się liczby urodzin. Potwierdzają to słowa wypowiedziane przez D.A. Colemana w 1998 roku na europejskiej konferencji demografii: „nie jest wcale oczywiste, że racjonalni, wykształceni ludzie muszą mieć dzieci”. Wyniki badań zajmujących się tym problemem wykazują, że odsunięcie przekonań religijnych na dalszy plan spowodowało destabilizację małżeństw (stosunków par) oraz zmniejszenie liczby dzieci. U osób przekonanych o skończoności natury czasu, zwiększyła się obawa przed śmiercią. Dlatego też lęk przed śmiercią stanowi bardzo mocną motywację działań zmierzających do wydłużenia granic zawężonego dystansu czasu. W naukach badawczych, w praktyce lekarskiej jak również w życiu współczesnego człowieka ważną stała się walka o przedłużenie życia. Nauki medyczne, spełniając wymagania społeczeństwa, przyczyniają się obok innych czynników do tego, że w momencie urodzin wydłuża się oczekiwana długość życia, a mniejsza się liczba urodzeń. Na skutek zmian paradygmatu pojęcia czasu zmienił się kształt piramidy wieku, górna część uległa „wzmocnieniu”, dolna natomiast znacznie „osłabła”, co stopniowo prowadzi do zmniejszenia stabilizacji demograficznej. Upowszechnienie tych idei stanowi zagrożenie przyszłości całego społeczeństwa.

Słowa kluczowe: demografia, sakralność, pojęcie czasu, przedłużenie życia, liczba urodzin, społeczeństwo, przyszłość

MICHAEL MANDERSCHIED & CORINNA TRÖNDLE (s. 21)

Kościół narodowy w Niemczech na tle zmian społecznych: Kościół i społeczeństwo w okresie poprzedzającym czasy nowożytne w mniejszym lub większym stopniu tworzyły całość. Począwszy jednak od czasów nowożytnych rozpoczął się proces ograniczania wpływu Kościoła na życie publiczne. W krajach o wysokim stopniu rozwoju nastąpiło zróżnicowanie społeczeństwa, pojawiły się równoległe subsystemy społeczne. Kościół i wiara utraciły wcześniejszą

rolę przewodnią, zanikły istniejące wokół niego tradycyjne instytucje socjalne. W wyniku procesu indywidualizacji zmniejszyła się liczba przynależących do Kościoła. W postmodernistycznym społeczeństwie nadal wzmocniła się pluralizacja stylu życia. Nowe pojęcie „społeczeństwa żądnego przeżyć” trafnie określa postmodernistyczną społeczność, w której coraz większą rolę odgrywają estetyka i nowe orientacje życiowe. W takich złożonych stosunkach społecznych znacznie mniejszą atrakcją są konserwatywne światopoglądy. Modele społeczne jak model Sinus-Milieu, obok socjalno-ekonomicznych warunków, preferują ważność głoszenia nowych wartości, nowych stylów bycia jak również nowej estetyki. Zanikające więzi przywiązania do tradycyjnych środowisk socjalnych stanowią poważne zagrożenie przyszłości Kościoła w krajach Zachodniej Europy. Duchowieństwo, aby zachować pozycję w postmodernistycznym społeczeństwie, musi rozpatrzyć i zdecydować, na wzór apostoła Pawła (1 Kor 9:12–23), sposób ponownego trafienia do ludzi, pochodzących z różnych warstw społecznych. Przedstawione rozważania związane z tymi środowiskami (milieu) mogą stanowić punkty powiązań.

Słowa kluczowe: Kościół, społeczeństwo, czasy nowożytne, indywidualizacja, styl życia, postmodernizm, pluralizm, społeczeństwo żądne przeżyć, milieu społeczeństwa, Sinus-Milieus, miliu socjalne

RÓBERT BÓDIZS, PÉTER SIMOR, SZILVIA CSÓKA, MÁRK BÉRDI & MÁRIA S. KOPP (s. 35)

Marzenia senne oraz promocja zdrowia: Teoretyczne rozważania i kilka określeń epidemiologicznych: Obserwacje neurologiczno-psychologiczne wykazują, że w marzeniach sennych następuje odzwierciedlenie objawów uczuciowych oraz harmonizacja stanów emocji. Coraz więcej dowodów potwierdza ten pogląd, że sny ogrywają znaczną rolę w regulacji życia psychicznego: wytwarzają struktury narratywne, wzbogacają elementy uczuciowe pamięci nowymi skojarzeniami, a po okresie snu zmniejszają i regulują napięcia psychiczne w stanie czuwania. Sam fakt, że zdrowie jest to stan pełni fizycznego, psychicznego i społecznego dobrobytu, pozwala stwierdzić, że stan dobrobytu może mieć odzwierciedlenie w osobliwościach marzeń sennych. Teorię tą potwierdza również wstępna analiza danych, zebranych w ramach programu badania zdrowia (Hungarostady), dzięki której odkryliśmy istotne związki pomiędzy wskaźnikami snu i wskaźnikami zdrowia. Wyniki badań wskazują na to, że ładunek emocjonalny snu powiązany jest z samooceną własnego stanu zdrowia, z liczbą dni niezdolności do pracy w przypadku choroby, jak również z subiektywną oceną stanu dobrobytu. Ujemne uczucia podczas snu związane są z chorobą, a pozytywne ze zdrowiem. Podane relacje tylko częściowo tłumaczą bezpośredni wpływ chorób na dzienny stan samopoczucia, ukształtowanego przez sen jak również tylko częściowo odkrywają podstawowe powiązania między zadowoleniem a snem. Analiza odpowiedzi uzyskanych na proste pytania odnośnie stanów emocji w snach, czy też faktów powracania koszmarów sennych, dostarcza informacji o ogólnym stanie psychiczno-fizycznego i społecznego dobrobytu, a więc o stanie zdrowia zapytanych.

Słowa kluczowe: marzenia senne, koszmary senne, sen REM, zdrowie, osobiste zadowolenie, uczucia, dobrobyt

JÁNOS HARMATTA & ROGER CSÁKY-PALLAVICINI (s. 63)

Niezbadane rozdziały wspólnej przeszłości: Czasopismo „European Journal of Mental Health” zainicjowało cykl artykułów pod tytułem „Niezbadane rozdziały wspólnej przeszłości”, opisujących możliwości wykonywania zawodów przez specjalistów nauk społecznie pożytecznych (psychoterapia, pedagogia, służba diakonijna/działalność charytatywna) w krajach socjalistycznych, gdy działalność ich była pod szczególnym wpływem dyktatury. Wówczas ranga specjalizacji humanistycznych znacznie podupadła. W celu zahamowania tego zjawiska należy zbadać cały proces, przyczyny i rozmiar wyrządzonych szkód, następnie po ponownym sformułowaniu jednostek wartości stworzyć powszechny system uwarunkowań oraz zapewnić długi okres socjalizacji, aby wspomniane wartości ponownie mogły się zakorzenić. W tej intencji konieczne jest zbadanie nowych źródeł, współpraca specjalistów państw postkomunistycznych, rozpoznanie przez nich wspólnych celów i nowych, niezwykłych możliwości. Pomocne mogą być badania stanów różnych dyscyplin naukowych w okresie dyktatury oraz ich analiza według ustalonych kryteriów. Im większa jest liczba publikacji na ten temat, tym bardziej będzie zróżnicowany i bardziej subtelny obraz ówczesnej historii. Szczególną wartością jest również fakt, że jeszcze żyją i są aktywni specjaliści, którzy znają ten okres z własnych przeżyć.

Słowa kluczowe: dyktatura, badania przeszłości, pedagogia, psychoterapia, diakonia, komunizm, socjalizm państwowy, zawód społecznie pożyteczny, przegląd, historia

HELLMUT PUSCHMANN (s. 69)

To co tworzy jedność, musi się połączyć: Działalność Caritas w dawnym NRD w okresie socjalizmu: Kościół katolicki w dawnym NRD rozbudował szeroką działalność charytatywną, zwłaszcza wśród wiernych i dzięki temu nawiązał ścisłe kontakty ze wspólnotami parafialnymi. Udzielanie pomocy humanitarnej nie ograniczało się jednak tylko do potrzeb parafii. Pod nadzorem Caritas działało wiele instytucji społeczno-socjalnych, takich jak domy starców, szpitale, ośrodki opiekuńcze dla niepełnosprawnych, sanatoria, z których korzystali nie tylko wierni. Prace te prowadził Kościół samodzielnie, bez współpracy z władzami państwowymi. Działalność charytatywną wspomagała Konferencja Biskupów Niemieckich, Niemiecki Związek Caritas, organizacja niemieckich katolików *Bonifatiuswerk*, jak również pomoc materialna i fachowa osób prywatnych. Po zjednoczeniu Niemiec organizacja Caritas z terenów wschodnich ponownie stała się legalnym członkiem Niemieckiego Związku Caritas, kontynuując przez to wspólną drogę, którą dotąd wroga polityka starała się utrudniać, ale nie potrafiła jej unieвозмоwić.

Słowa kluczowe: diakonia, NRD, Niemcy, Kościół katolicki, komunizm, socjalizm państwowy, dyktatura, historia, przegląd, zawód społecznie pożyteczny

IRINA TIMKOWA (s. 79)

„Caritas Christi urget nos”: Diakonia kościelna w Rosji z punktu widzenia kontaktów między Kościołem a państwem: Autor, po przedstawieniu głównych tez teologicznych, definiujących socjalną działalność Kościoła Prawosławnego, bada kształtowanie się tej działalności

w patriotycznych doktrynach ojców Kościoła oraz w literaturze filozoficzno-religijnej. Analiza historyczna rozwoju stosunków państwa i Kościoła w Rosji pozwala zrozumieć w jakim stopniu i w jakim zakresie te dwie potęgi oddziaływały na politykę kościoła wschodniego i na jego rolę socjalno-etyczną. Po krótkim przedstawieniu wpływu gorbaczowskiej perestrojki na odzyskanie własnej tożsamości Kościoła, autor opisuje nowe zadania socjalne ogłoszone przez Kościół Prawosławny. Po wprowadzeniu reform, w przeciągu kilku lat Kościół wewnętrznie umocnił się i stopniowo przejął formę kościoła państwowego. Następny rozdział zawiera przekrój historii działalności socjalnej Kościoła Prawosławnego, od tradycji diakonii pierwszych chrześcijańskich klasztorów, aż do działalności państwowego systemu charytatywnego, za panowania ostatniego cara rosyjskiego. Znajdziemy tutaj również krótki opis tradycji diakonii innych kościołów chrześcijańskich, działających na terenie Rosji. Pracę zamyka analiza rozwoju dobroczynnej działalności Kościoła, która w dzisiejszych czasach ogranicza się już tylko do pomocy charytatywnej. W ostatnich latach, od kiedy społeczeństwo rosyjskie żyje w demokracji, zasadniczo zmieniły się warunki działania socjalnych służb kościelnych.

Słowa kluczowe: diakonia, Rosja, historia, przegląd, dyktatura, zawód społecznie pożyteczny, komunizm, Kościół, służba socjalna, Kościół prawosławny

ATTILA PILINSZKI & ZSUZSANNA LÁDONYI (s. 105)

Na drodze przystosowania: Aktualne badania empiryczne długotrwało bezrobotnych:

Celem studium jest zbadanie możliwości ponownej aktywizacji społecznej ludzi będących od dłuższego czasu na bezrobociu. W ostatnich latach na Węgrzech świadczenia dla bezrobotnych uległy wielokrotnym zmianom. Jedną z wiodących zmian jest zwiększenie roli pracy socjalnej przy udzielaniu pomocy, co z kolei wpłynęło na zwiększenie wymagań specjalistycznych w tej dziedzinie. Wspomaganie mas bezrobotnych stawia nowe wyzwanie instytucjom socjalnym. Nasz referat w skrócie przedstawia hipotezy naukowe oraz wyniki przeprowadzonych doświadczeń. Poprzez sondaż grupy osób, regularnie korzystających z pomocy socjalnej w jednej z dzielnic Budapesztu, badamy ich stosunek do świata pracy oraz wymiary nieudanych powrotów do pracy „fiaska”.

Słowa kluczowe: bezrobocie, przystosowanie/„fiaska”, zasiłki, praca socjalna, Węgry